

Společně k bezpečí
Staré Sedlo 92
398 07 Orlík nad Vltavou
IČ: 27054705
e-mail: info@spolecnekbezpeci.cz
tel. +420 774 709 773

Orlík nad Vltavou
25. března 2014
Počet listů: 5

Vážený pan
PhDr. Marcel Chládek, MBA
ministr školství
Praha

Vážený pane ministře,

obracím se na Vás ve velmi závažné záležitosti nestandardního a nedůvěryhodného postupu Vámi řízeného resortu v **procesu certifikace programů primární prevence rizikového chování na školách.**

Od podzimu loňského roku probíhá proces zavádění standardů kvality do preventivních programů zaměřených na školní děti, a to formou certifikací těchto programů. Cílem certifikací má být zredukování počtu poskytovatelů a programů podporovaných z veřejných zdrojů a zlepšení kvality těchto programů. **Prevence vzniku sociálně-patologických jevů je školám stanoveno příslušnými právními předpisy** (§ 29 odst. 1 a § 30 odst. 3 školského zákona a § 18 písm. c) tabákového zákona). Programy primární prevence na školách jsou tedy veřejnou službou, na kterou stát uvolňuje prostředky z veřejných zdrojů, a je proto nezbytné, aby proces posuzování kvality těchto programů byl **minimálně transparentní, důvěryhodný a rovný**. Organizace, jejímž jsem jedním ze statutárních zástupců, prošla (téměř) celým certifikačním procesem a jsem přesvědčená o tom, že tento proces transparentní, důvěryhodný a rovný není. Toto tvrzení opírám o následující skutečnosti:

1) Nedůvěryhodnost certifikačního pracoviště a netransparentnost jeho volby

Zavádění standardů kvality prostřednictvím certifikací/registrací probíhá v Česku v zásadě dvojím způsobem. První model, kterým se zjevně MŠMT inspirovalo, je model certifikace protidrogových služeb, spadající do gesce MPSV. Existuje standard kvality, jehož naplňování neposuzují po odborné stránce úředníci MPSV, ale transparentně vysoutěžená certifikační agentura disponující odborným a logistickým zázemím. Agentura je nezávislá, náklady spojené s certifikací hradí žadatel a stát deklaruje veřejný zájem o tyto služby tím, že se na úhradě nákladů za předem stanovených podmínek podílí 70%.

Druhý model je ten, který stát používá v např. v oblasti sociálních služeb. Příslušný zákon určuje, jak mají tyto služby vypadat, proces jejich hodnocení probíhá transparentně podle správního řádu a kvalitu/nekvalitu služeb hodnotí k tomu zřízená inspekce. Stejným způsobem – tedy **dle správního práva a na základě příslušných právních předpisů** – probíhá i udělování registrace k dobrovolnické službě, pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí atp.

MŠMT zvolilo třetí cestu. Při *Národním ústavu pro vzdělávání* (dále jen „NUV“), který je přímo řízenou organizací MŠMT, zřídilo *Pracoviště pro certifikace*. Nejedná se o nezávislou certifikační agenturu, která **dost zásadní a finančně velmi zajímavou zakázku** vysoutěžila v otevřeném výběrovém řízení, ale pracoviště, kde jsou zaměstnanci ve struktuře státní správy. Pracoviště působí při organizaci, která je současně zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, a není jasné, proč MŠMT zvolilo právě tuto organizaci. *Pracoviště pro certifikace*, zřízené v červnu 2013, není renomované, nedisponuje odborným zázemím, zkušenými pracovníky, **nepostupuje podle správního řádu**, podmínky certifikací mění v průběhu procesu, což je snadno ověřitelné jak na webových stránkách MŠMT, tak NUV (v průběhu procesu došlo například k úpravě zásadního dokumentu, tedy standardů!) atd. Celý proces stále ještě provázejí rozličné neprofesionální průvodní jevy, zaměstnanci kanceláře se v průběhu podzimu teprve seznamovali s terénem, doposud "sbírají zkušenosti a poznatky", na kvalifikované otázky neznali odpovědi, vznášeli nesmyslné požadavky o účasti jakýchsi nikde nepopsaných stážistů, kteří se procesu budou účastnit, na odmítnutí reagovali podrážděně, fakturu za zahájení certifikačního řízení nám poslali na neexistující adresu apod. Dalo by se to pochopit, **kdyby celý proces nebyl tak extrémně finančně náročný**.

2) Cena za zahájení certifikačního řízení se jeví jako diskriminační a není zřejmé, na co jsou prostředky použity

MŠMT již pro dotační řízení (*Program na podporu aktivit v oblasti primární prevence*) na rok 2014 **podmínilo možnost žádat o prostředky z veřejných zdrojů povinností podání žádosti o certifikaci**. Byla to zásadní, nepřekročitelná podmínka. Pro rok 2015 deklaruje MŠMT, že každý uchazeč o veřejné prostředky jím rozdělované, musí vlastnit přímo certifikát. Proces certifikace – zřejmě tím, že není veden v režimu správního řízení – není bezplatný. Podáním žádosti o zahájení certifikačního řízení se žadatel zavazuje, že zaplatí NUV částku 25.000 Kč (minimium jeden program) až 30.000 Kč (maximum tři programy). Možnost ucházet se o veřejné prostředky rozdělované MŠMT na programy primární prevence, tj. na služby popsané ve školském zákoně, tedy služby ve veřejném zájmu, je tak podmíněna podáním žádosti o certifikaci, tedy závazáním se k tomu, že zaplatím uvedenou částku. A částka 25.000 Kč ani vzdáleně nepřipomíná běžný správní poplatek, a je dokonce i vyšší, než částka, za kterou podobnou službu v nesrovnatelné kvalitě poskytuje nezávislá veřejně vysoutěžená agentura pro oblast certifikace protidrogových služeb. Částka je tak vysoká, že má sama o sobě selektivní účinek: **řada poskytovatelů programů školské prevence nemá možnost o certifikaci žádat, protože na ně nemá finanční prostředky**. Chudí tedy nemají v tomto prostoru co pohledávat. **O veřejné prostředky určené na realizaci veřejného zájmu se může ucházet jen ten, kdo má peníze**, kdo dokázal vytvořit zisk, který z podstaty (neziskového sektoru) tvořit nemá, a navíc v takovéto výši. **To považují za nemravné, neetické a diskriminační**. Navíc – celý proces vč. platby v plné výši se **opakuje** po pěti letech (taková je doba platnosti certifikátu), nebo ve chvíli, kdy dojde ke změnám

v programu nebo organizaci (např. se vymění určitý počet zaměstnanců). Částku samozřejmě hradí žadatel i ve chvíli, kdy jeho program není posouzen jako dostatečně kvalitní. Teoreticky je tedy možné opakovaně žádat o certifikaci, opakovaně neuspět, ale vždy zaplatit částku v plné výši.

Poznámka: Víím, že žadatelé o certifikaci měli možnost získat příspěvek v rámci dotace MŠMT na rok 2014 v maximální výši 7.000. Přidělení částky je však nejisté, navíc nemusí být (a zpravidla ani není) přidělena v plné výši. Procento z celkové částky, které příspěvek pokrývá, je tak nízké, že neřeší situaci žadatelů, kteří z podstaty své činnosti nevytvářejí zisk.

Žadatel o certifikaci tedy v nejlepším případě zaplatí požadovaný poplatek v rámci (zřejmě) obchodního vztahu se státní institucí, ale nedozví se, **na co přesně jsou prostředky použity. Tato informace není nijak dostupná, a to - dle naší zkušenosti - ani na vyžádání jako vyúčtování k faktuře.** Jestliže peníze vybírá organizace přímo řízená MŠMT, pak se jedná o příjmy státního rozpočtu? Nebo nejedná? Žádné výběrové řízení neproběhlo, není jasné, proč je částka právě taková a proč je tak vysoká, když celý proces administrují státní zaměstnanci? Je to doplňková činnost školského poradenského zařízení? A proč právě tohoto? Mám tomu rozumět tak, že část peněz je použita na plat státních úředníků? Je to nějaký nový model, který můžeme v budoucnu očekávat i u jiných veřejných služeb? Nejedná se tedy ve skutečnosti o službu ve veřejném zájmu?

Nejasnosti a zmatky jsou spojené i s fakturací a platbou za služby. Od *Pracoviště pro certifikace* NUV jsme obdrželi fakturu za „certifikační řízení“, a to už ve 4 různých variantách. Nejprve dorazila na špatnou adresu. Následně na správnou adresu, ale s chybami (faktura neodpovídá objednavce). Posléze upravená s jinými chybami a nakonec navýšená o dalších několik tisíc bez předchozího vysvětlení (aktuálně tedy máme platit 32.333 Kč). Současně jsme se dozvěděli, že „uhrazení smlouvené částky je nutné k uzavření certifikačního řízení a zaslání rozhodnutí, tak ať to zbytečně nezdržujeme“ (toto vše můžeme doložit). Zmátlo mě slovo „**rozhodnutí**“. Znamenalo by to, že tedy proces opravdu probíhá ve správním řízení. **Co je ale potom onen třicetitisícový (v našem případě) poplatek?** Proč jsme museli podepsat objednávku, která by naopak svědčila o tom, že vztah mezi námi a NUV je obchodní? Proč NUV podmiňuje vydání certifikátu/rozhodnutí uhrazením částky, když toto není uvedeno v Certifikačním řádu? Dokonce i v předtištěné (od NUV) objednávce jsme si objednali „zahájení certifikačního řízení a místní šetření“. **Jde tedy o správní řízení, nebo o obchodní vztah?** Jak je možné, že vydání certifikátu /rozhodnutí není od platby odděleno a neprobíhá nezávisle? Znamená to, že si za takto maximalistický poplatek kupují certifikát, nebo dokonce ROZHODNUTÍ?

3) Certifikátoři jsou ve střetu zájmů a proces odvolání nebo řešení stížností může podporovat klientelismus

Pro certifikace jsou klíčovými lidmi samotní certifikátoři. Posuzují totiž odbornou část standardů, sledují osobně programy, které žadatel realizuje; nadto posuzují např. i nastavení bezpečnostních předpisů, smlouvy s uklízečkami, zabývají se tříděním odpadů, energetickými štítky spotřebičů, požární ochranou, organizačním řádem apod., a mají tedy daleko širší oblast působnosti než Česká školní inspekce. V odborné fázi posuzování se seznamují se všemi odbornými dokumenty, manuály, prostě s komplexním programem, jeho

postupy a výstupy. Problém ale spočívá dle mého názoru v tom, že **mnozí certifikátoři sami pracují v organizacích, které touží certifikací procházejí také**, které navíc poskytují stejné služby a ucházejí se o stejné veřejné prostředky ze stejných zdrojů a stejným způsobem. Certifikátor z titulu své role a v rámci procesu certifikací navštěvuje „konkurenční“, poskytovatele, seznamuje se s jejich dokumenty, kopíruje si je, dělá si poznámky a může využít veškeré jejich znalosti, vědomosti a postupy, a to zejména ve chvíli, kdy jeho organizace projde úplně stejným procesem.

Certifikátorů je v současnosti 47 (na zveřejněném seznamu). Certifikační tým, který provádí místní šetření u žadatele o certifikaci, je složený ze tří osob, přičemž složení týmů se obměňuje. Velmi snadno tedy dochází k situaci, kdy *jeden z certifikátorů* přijde certifikovat organizaci, ve které *jiný certifikátor* figuruje jako její člen, zaměstnanec, nebo konkrétní tvůrce a vykonavatel certifikovaného programu, přičemž tyto dva lidé se znají jako kolegové-certifikátoři, kteří prošli stejným kurzem, potkávají se na intervizních skupinách a byli nebo budou spolu v jednom certifikačním týmu posuzovat programy v nějaké třetí organizaci. Jsem přesvědčená, že **takto vytvořené prostředí nutně podporuje klientelismus**.

V případě, že se kterákoliv z certifikovaných organizací chce odvolat/dovolat/něco namítat, dělá to buď prostřednictvím *Pracoviště pro certifikace*, anebo prostřednictvím *Výboru pro udělování certifikací* (dále jen „Výbor“), jehož předsedou je jeden z certifikátorů (!). Výbor je, kromě resortních zástupců složen rovněž „ze zástupců odborných společností pracovníků v prevenci a profesních sdružení v příbuzných oborech a poradenských službách“, přičemž není jasně stanoveno, v jakém vztahu jsou členové Výboru k organizacím, které se o certifikace ucházejí. **Také takto nastavené podmínky pro dovolání na mě nepůsobí transparentně, nezávisle a důvěryhodně.**

Výše popsaný proces ve mně vyvolává dojem, že jeho smyslem není standardizace veřejných služeb, ale **výdělečná činnost** založená na existenci *Standardů kvality* (jejichž vznik podpořila svými prostředky EU!), **redukce počtu žadatelů o veřejné prostředky na základě peněžního principu a získávání prostředků do státního rozpočtu neobvyklými nástroji**. Nezávislost certifikátorů negarantuje nic, než mnoho slov a ujištění, proces odvolání už sám o sobě ve mně vzbuzuje zděšení, jestli jde vůbec ještě o něco jiného, než o peníze a o moc. A to vše pod hlavičkou MŠMT.

Vážený pane ministře, na základě výše uvedených zkušeností Vás **vyzývám k**

- 1. zastavení procesu certifikací programů primární prevence rizikového chování na školách v této podobě a k jeho přezkoumání a úpravě.** Domnívám se, že transparentnost a důvěryhodnost může celému procesu dát režim **správního řízení, příp. otevřený výběr nezávislé certifikační agentury**; vymezení jasných kritérií, kdo může být certifikátorem a co při této činnosti nemůže dělat současně, aby nenastal střet zájmů; možnost nezávislého posuzování odvolání; zveřejnění informací o využití finančních prostředků, které v tomto procesu figurují (zůstane-li tento systém zachován); odstranění diskriminace z důvodu přemrštěné ceny; jasná deklarace veřejného zájmu a jeho oddělení od zájmu obchodního.
- 2. zvážení, zda proces certifikací těchto programů je skutečně ve veřejném zájmu a zda je v tomtéž zájmu vynakládat na něj tolik personálních, finančních i jiných sil.** Po

nutnosti certifikací ve skutečnosti nikdo nevolá. Školy (jako příjemci programů) mají vyškolené specialisty na posouzení toho, který program je kvalitní, pedagogicko-psychologické poradny mají další obdobné vyškolené specialisty a všichni poskytovatelé peněz z veřejných zdrojů (včetně MŠMT) si mohou do podmínek udělování dotací standardy kvality promítnout, což také dělají. Všichni se umějí v nabídce programů zorientovat.

V případě programů primární prevence rizikového chování na školách se navíc nejedná o vysoce specializované služby (až na programy indikované preventivní intervence, které by podle mého názoru měla poskytovat pouze školská poradenská zařízení, a to zcela zdarma), jako jsou služby drogové prevence ani jako jsou sociální služby - v jejich případě je mezi poskytovatelem a příjemcem přímý vztah a příjemce je poskytovateli zcela vydán na odbornou milost a nemilost. Naproti tomu programy primární prevence pro školní děti jsou vždy poskytovány prostřednictvím školy a dítě je vždycky chráněno školou a jejími učiteli, kteří jsou programům přítomni. Jejich rodiče se vždy mohou vyjádřit, jestli program chtějí a vyžádat si o něm jakékoliv informace a rozhodnout, že se ho dítě nezúčastní, což se také děje. Zůstává tedy otázka, **komu tento složitý a nákladný proces certifikací prospívá.**

Vážený pane ministře, tento dopis je **dopisem otevřeným**. Zveřejnili jsme ho na internetových stránkách našeho spolku, aby se k naší výzvě mohly připojit i další organizace, instituce i jednotlivci, pokud to budou považovat za důležité. Jejich případné reakce Vám dodatečně zašleme jako doplnění.

S pozdravem

Mgr. Michaela Veselá, v.r.
členka Výboru organizace
a statutární zástupce